

ARXIV

DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

ANY XIV - SEGONA EPOCA

MARÇ - ABRIL DE 1932 :: N.º 76

SUMARI:

TEXT: Activitat. — Excursionisme, per *F. Pujol i Algueró*. — Carnet de Muntanya (Balaïtous, 3.146 m.), per *A. Fabra i Bofill*. — En J. Soler i Palet i l'Arqueologia, per *R. de la Galera*. — Neus i Primavera, per *A. Almirall*. — El Curset d'Història Nacional de Catalunya. — Crònica. — Fulla d'Excursions.

GRAVATS: Regió d'Arremoulit, des de la Bretxa d'Arriel, clixé *Mothé*. — Massiu d'infern, des del contrafort lateral de la "Montagne fermée" (Balaïtous), clixé *A. Miralda*.

Si voleu

uns bons adobs a les
vostres sabates aneu a

N'ISIDRE QUERALT

Especialitat amb el calçat d'Excursionista

Sant Francesc, 51

TERRASSA

Fàbrica de Teules mecàniques

Segués, Donaden i C.^a

Terres cuïtes per façanes i jardins
Articles sanitaris

Despatx: Fontvella, 1 - Tel. 537

Tingui present que s'ha obert la
ESPARDENYERIA

"Sport"

Especialitat amb esperdenyes per
a caçador i tota classe d'esports.

Preus econòmics

RAVAL, 15 - TERRASSA

Consocis!

XX

EFFECTUEU LES VOSTRES
COMPRES EN LES CA-
SES ANUNCIADES EN
EL PRESENT "ARXIV".

Casa Martorell

Perfumeria nacional i estrangera

Plateria

Bisuteria

Paraigües

Ombrel·les

Objectes propis per a regal

Font-vella, 59 - - TERRASSA

Reparacions i instal·lacions
electro-mecàniques

TELÈFON, 104

Despatx:
Pantan, 95

Taller:
Pantan, 104

A. BUSQUÈ

Electrificació de telers per gèneres de punt
Electrificació de màquines per aprestos, ascen-
sors, munta-càrregues i tota mena d'especialitats

≈ TERRASSA ≈

Fàbrica de Corretges i Guarnicioneria en general
Especialitat en la d'Automòbils

Successor de J. Castilla Español

Corretges de Goma i Lona, marca P

Església, del 20 al 24

Casa fundada
l'any 1790

Telèfon, 190

Joieria - Bisuteria - Òptica

VIDUA DE

J. BALADA

Suc. de PERE CUCCELL

Font-vella, 19

Palla, 2

ESTORES

Persianes

Alambres

Hules

Plumers

A. ROVIRA

Casa Simón

Font-vella, 14

TERRASSA

Gran Gorristeria «SPORT»

PILAR MONTAÑA

Especialitat a la mida

:-: Dols amb promptitut

Rasa, 11

TERRASSA

Concessionari per a la venda de Combustibles, Petrolis i Lubrificants
del «Monopolio de Petròleos . - Lubrificants, Grasses, Valvolines

J. BIOSCA

Concessionari Marca

Ràmbia Egara, 209-211. - Telèf. 643

TERRASSA

Gevaert

Plaques diapositives
Vittachrom

dónen imatges:

Sèpia
Taronja
Roig
Violat
Blau

directament per revelat

La millor placa per la
Diapositiu estereoscòpics

Industria Fotoquímica Nacional S. A.

Mallorca, 480

BARCELONA

ARXIV

DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

ANY XIV
Segona època
MARÇ - ABRIL 1932
NÚM. 76

ACTIVITAT

L'EMBRANZIDA que d'un quan temps ençà ha emprès el nostre Centre Excursionista, no és casual ni atzarosa, sinó filla de l'entusiasme i activitat desplegada per un nombre considerable d'associats i amants de l'obra eminentment cultural que tan planerament va desenvolupant-se.

No volem pas escatir, els treballs que en quasi totes les branques de l'excursionisme s'efectuen en el nostre agrupament, car són prou coneguts de tots els que s'interessen pel nostre bon excursionisme.

De tot cor desitgem a les entitats germanes, que tinguin com nosaltres un percentatge força crescut de socis que, ultra pagar l'humil quota, facin vida excursionista activa. Perquè hem de confessar que aquesta gent que d'una manera o altra però que a mesura de llurs forces aporten llur valuós i desinteressat concurs per enaltir i dignificar la tasca empresa, són l'eix principal que mou i fa avançar airosament totes les atinades cobejances, convertint-les en realitats vives i plenes de vigor, capaces de remoure i desvetllar les intel·ligències més ensonyades.

Aquesta gent que educant-se i pulint-se fan feina útil a llurs consemblants, són els excursionistes de debò, són la gent que viuen una vida natural i aprofitada; són, en poques paraules, l'ànima de l'Excursionisme.

Imitem-los tots! Volguem ésser dignes de llurs benevolences

envers nosaltres! Volguem aportar també el nostre concurs per humil que sigui en profit comú!

Cerquem per tots els mitjans possibles una cultura i una serena comprensió que ens faci éssers dignes de la nostra terra i de la nostra personalitat davant del món que treballa incansablement per a una humanitat més conscient i depurada!

EXCURSIONISME

VEU'S ací un mot de significació poètica: veu's ací una paraula que comporta un profund goig espiritual i que posseeix ressorts magnífics per al desvetllament aconhortador de l'ànima humana. Aquesta, en una excursió a la muntanya o a la mar, s'abranda envers les belleses innúmeres que la Naturalesa ens fa ofrena constantment.

Si poesia vol dir creació, excursionisme vol dir educació. La poesia crea, l'excursionisme educa. Creació, fantasia, imaginació i educació són qualitats que dignifiquen la personalitat humana, que vol dir perfectibilitat de la vida, ascensió purificadora de l'home, que és bellesa constant del seu actuar. Excursionisme és educació de l'ésser humà, educació precisament per les coses viscudes del món extern mentre dura una excursió, i que alhora hom posa amor a totes les coses que hom veu, sent i toca. Excursionisme, que és igual a dir que cal treure a llum allò que hom porta dintre l'ànima. Poesia a la fi; i, així podem dir, que poesia i excursionisme són dos mots complementaris, i, per tant, s'enllacen amb vivesa i passió, harmònicament i reciprocament.

L'excursionista com el poeta, han d'estar posseïts d'una vivesa d'imaginació per a poder saber enalir llurs actuacions, les quals han d'ésser tothora menades per un profund sentiment humanista, posat que en les coses de la Naturalesa hom troba l'amor a la vida en la seva màxima manifestació lírica, i que aquesta és altament santa.

Cal saber observar i cal saber sentir els batecs de la naturalesa per poder esdevenir un excursionista cabal, que vol dir saber estimar les coses de l'existència. Cal saber estimar l'amic que és ètica de la vida. Cal saber respectar noblement en l'ànima de l'home el sentiment de

l'amistat que és vida que dóna vida, que és saba nodridora de sanitosa correspondència cordial entre dos éssers que viuen afanyosament la moral de la vida, perquè, moral és amistat que prosifica i dignifica l'home, i és complementació de la bondat i de la bellesa.

El poeta viu a perpetuïtat la bellesa de la vida. Nosaltres veiem l'excursionista com a actuació del poeta. Així creiem que l'excursionista espiritual que és el sa, que és el bo, que és l'únic que redimirà l'excursionista, al cavaller excursionista, tant en el sentiment d'amor a la Naturalesa, com per la cordial amistat per a l'home.

De tot això cal deduir-ne una conseqüència clara dels deures que ha de posseir l'excursionista complet, i que, per tant, cal actuar en el si de l'excursionisme a base d'una preparació cultural.

Cal predicar i practicar la valor importantíssima que té l'excursionisme cultural, i que cal infiltrar-lo arreu de la Catalunya dels nostres amors, a fi d'esdevenir homes educats en la triple concepció que és integrada la personalitat humana, com és la física, la moral i la intel·lectual, i a aquesta tasca ennoblidora i de millorament cívica cal orientar tota l'actuació de l'excursionisme català.

F. PUJOL I ALGUERÓ

CARNET DE MUNTANYA

BALAÏTOUS, 3.146 m.

EN ascendir, ahir, al Midi d'Ossau, el cel era intensament blau i les muntanyes brillaven refulgents, il·luminades per la claror radiant de l'astre rei. Ahir el nostre esperit fruï intensament, en contemplar un dels més extensos panorames que hem vist durant les nostres ascensions. Avui, però, el cel és gris i baix i la boira, que tot ho embolcalla, va d'ací d'allà, desfent-se i juntant-se a cada instant, impel·lida per un suau oratjol. La claror del dia que neix, ens arriba tènueament a través d'aquest vapor viscós i aplomat amb el qual es cobreixen, talment una mussolina, les valls i els cims de la ferèstega regió del Balaïtous. Malauradament, pressentim que avui no gaudirem dels diversos espectacles d'aquella muntanya que nosaltres havíem pressentit plena de majestat, lluint serenament els seus mantells glaciaris, d'un blanc puríssim i radiant de llum i de colors. Hom diria que tenint conscièn-

cia de llur poder i grandesa, es nega a la nostra convivència i a mostrar-nos les seves beutats i meravelles. Nosaltres, però, decidits a assolir el seu cim i esclaus d'un pla preconcebut, farem via muntanya amunt.

Un grinyol viu i allargassat d'unes frontisses barroeres al tancar-se i el xisclar intermitent d'un forrellat fermant la porta del refugi que deixem, trenca la quietud d'aquells instants matinals, alhora que el seu lleuger ressò, anuncia el començ de la nova jornada. Hem vorejat, silenciosament, el costat esquerre de l'estany gran d'Arremoulit, les aigües del qual gairebé arriben a besar les parets del refugi i comencem a enfilarnos, tot descrivint el monòton zig-zag, cap el coll nomenat, també, d'Arremoulit (2.455 m.). Aquest coll és, podríem dir, el pas més clàssic que dona accés a l'irregular cercle d'Arriel, de qual anella de muntanyes, sobressurt, majestuós, el Balaïtous. En ésser al dit coll, la cortina vaporosa s'ha esfilagarsat uns instants i ens ha mostrat, egoista, — bella aparició! — a través d'un formidable esboranc, el viril i feréstec «Cervin dels Pireneus» que, talment una colossal piràmide, dresa vers el cel el seu vèrtex gegantí.

Durant aquests breus moments, els nostres ulls han resseguit àvidament, frisosos de copsar tota la majestat d'aquelles muntanyes, des de l'alterós cim, voltat de precipicis i geleres, fins al fons del cercle on s'estenen, mansos, els negrosos estanys d'Arriel, clapejats de blanc pels innombrables blocs de gel que suraven damunt d'aquelles gèlides i quietes aigües. L'inesperat espectacle, no pot ésser més impressionant: Hem sentit dintre nostre una trista esgarripança i en el silenci d'aquells instants, ens ha semblat trobar-nos en mig de les pedres tombals d'un cementiri de gegants... I mentre el nostre esguard fitava per l'esboranc de la boira, la nostra pensa recordava les paraules que aquest massiu inspirà a l'alpinista Cadier: «Oh Balaïtous, quin pic ha estat més estimat que tu? Torre granítica, on la cresta Fachon-Frondella es solda en creu a l'immensa muralla oriental que es retorça entre Espanya i França, irradiador d'aspres arestes, nus de precipicis, espantós caos d'agulles, tú enclous un esperit de bellesa. Per la màgia de les teves formes i dels teus colors variables, pels teus somriures i els teus furors, palpites una vida intensa. I la nostra ànima no pot acostar-se a la teva, sense ésser commoguda, entusiasmada, enamorada.» (1)

(1) *Au Pays des Isards*, pàg. 11.

Heu's ací, però, que quan més absorts ens trobàvem, contemplant aquella feréstega natura, una forta bufarada ha juntat l'immensa boira i la bella visió s'ha esvaït per complet. La sensació que aquesta vista ens ha produït, ha estat tan intensa, que sols la trobem comparable a la que ens causà la de la bretxa de Touquerouye sobre el Mont-Perdut i a la del port de Benasc sobre les Maleïdes.

Embolcallats de nou, reprenem la marxa vorejant, sense perdre altitud, el costat esquerre del cercle, la major part del qual es troba atapeït de gel i neu, que en forma d'extenses congestes, arriben, àdhuc, a juntar-se amb l'aigua dels estanys que tenim a més de trescents metres sota nostre. El passatge és lent i un xic seriós, — pendent d'uns 50° — tota vegada que cal anar tallant, amb el piolet, petits replans on poder assegurar-hi els peus. Alternant amb aquestes grandioses congestes, trobem enormes tarterars els quals constitueixen un enorme caos de roquissers, apilotats desordenadament, formant, la majoria d'ells, insegures teulades amb els blocs dels seus costats. En aproximar-nos al Gorg glaçat, hem anat descendint, fins arribar ran mateix de l'aigua, on hem esmorzat. Aquest petit estany, porta, amb força propietat, el qualificatiu de glaçat, puix que, tot i ésser al mig de l'estiu, més de la meitat de la seva extensió es troba completament gelada i coberta per un considerable gruix de neu, el que fa que, sense cap perill, hom pugui passar pel seu damunt.

En ascendir, altre cop, hem anat decantant-nos vers el costat esquerre, amb el fi de fer cap al *Rocher du Déjeuner*, — lloc on convergeixen totes les vies d'ascensió, segons Russell — al que arribem al cap de poc i en el moment en què la boirada semblava voler desfer-se de nou, encara que no ha estat pas així. La nostra arribada ha fet aixecar el vol a una parella d'àligues, que es trobaven dessota d'aquella bauma, les quals han desaparegut dintre la boira, tot descrivint sengles circumferències en l'espai. L'aspecte del poc terreny que podem veure des d'aquest lloc, situat aproximadament a uns 2.700 metres, és feréstec a tot ésser-ho. Després d'un curt descans, ens decanem vers el N.N.O. i entrem, ja, dintre del primer *couloir* dels que han de portar-nos al cim.

Fins ací tot perfectament: Però en sortir d'aquesta primera canal i havent-nos de decantar vers la dreta, ens trobem, tot seguit, damunt d'una aresta vertiginosa, estreta i dislocada, l'acabament de la qual no

podem pas veure. Jean-Marie, oportú i ple de bonhomia, ens recorda un axioma: Per on passa l'isard, bé pot passar-hi l'home! Plens de coratge, dessoia d'aquest cel de plom i amb tot el compte necessari, anem escalant, pausadament, tot sabent-nos voltats de precipicis de més de cinc o sis cents metres, que la boira ens priva d'albirar. Referint-se a l'escalada que ens mancava fer des d'aquest lloc fins al cim i a fi de què els nostres mots no puguin semblar exagerats, transcrivim, a continuació, el que diu la *Guide Soubiron*, que portem al sac: «Després d'alguns minuts de marxa pel damunt d'una coronisa gairebé horitzontal, la pendent s'accentua sobtadament a l'emprendre la primera canal; l'escalada és, durant prop de dues hores, una ascensió penosa, per la qual és indispensable guardar tota la vostra sang-freda. Hom grimpa i hom creua varies canals, algunes de les quals són vertiginoses; hom deixa a l'esquerra la bretxa dels Isards i finalment es va a parar a una petita xemeneia, que condueix, amb pocs minuts, al cim». Durant les dues hores, doncs, que ha durat l'escalada descrita a la guia, per acabar d'arribar al cim, quantes emocions i sensacions hem sentit, tot arrapant, fortament, les nostres mans i els nostres peus, als petits relleixos de la roca! L'assegurança de certs filòsofs, de què el temps no té altra mesura que les pròpies sensacions, ha estat, per nosaltres, una cosa certa, puix que aquestes dues hores emocionants, ens han semblat gairebé triplicades.

Ja dalt del cim, fou debades la llarga estona que hi restàrem, suportant el vent glacial que gelava les nostres extremitats, esperant que la boira s'esqueixés. Unes signatures, una foto — malgrat la boira! — i un adéu al massiu egoista, que no ens ha permès fruir de llurs visions, és tot el que pot donar fè del nostre pas.

Emprenem la davallada vers la bretxa i la gelera de Latour, per qual vessant trobem la boira molt poc densa i, bé cal dir-ho, malgrat l'haver-nos estat impossible de gaudir del panorama, el reeiximent perfecte de la nostra ascensió ens omplena d'optimisme. El descens de la bretxa Latour, la vertical paret de la qual es perd en l'afrosa foscor de la *rimaye* de la gelera, és verament impressionant: Descendent aquella cinquantena de metres, sense corda, amb la cara a frec de la roca, amb els muscles fortament contrets i amb l'obertura de la *rimaye* sotjant-nos atentament, per engolir-nos al nostre més petit descuit, ens ha proporcionat el reviu de la fortíssima emoció que produeixen aquests

passatges. En arribar al fons, com sia que la desmesurada amplada de la *rimaye* no ens ha permès passar a la gelera, ha calgut que tot el nostre cos entrés dintre l'esquerda i per mitjà de posar un peu a la roca i l'altre al gel, anéssim a sortir de la caverna, un bon tros enllà.

El glacier Latour és d'un pendent fortíssim, potser d'uns 55° d'inclinació. El fet, però, de què no tingui cap esquerda i de què finalitzi suaument, permet que, amb l'ajut del piolet, hom es llenci gelera avall, fruint la sensació, paradoxal, d'una esquiada sense esquis.

Hem dinat aprofitant l'aigua que s'escola de la massa glaciària i, després, hem continuat descendint per entre grandiosos tarterars i extenses congestes, alhora que anàvem deixant, enlaire, un seguit de cims, cistes i agulles. A la nostra esquerra, s'aixeca la fantàstica muralla de la Cresta del Diable, la qual, en dreçar vers el cel llurs agulles formidables, apar una gegantina catedral.

A primeres hores de la tarda, hem arribat al fons del cercle nomenat *La Montagne fermée*, on ens havem trobat, sobtadament, davant d'una visió àrtica. El llac d'Sclousère, en estat de desglaçament, és una immensa massa de gel feta a trossos, la separació dels quals no passa d'uns dos metres de l'un a l'altre, sobressortint-ne, ensems, uns tres o quatre de la superfície; talment veritables icebergs, que suren, pesats i segurs, damunt la negrosa aigua. A ambdós costats de l'estany, les parets de glaç són, així mateix, d'una alçada formidable. La visió serà, certament, inoblidable i ens evoca l'encís d'una fada dormint un somni embriagador, dessota d'aquest replec de muntanya.

En avall d'aquest lloc, retrobem, ja, les primeres herbes i floretes i l'aigua del torrent salta i brunzeix riallera, daurada pels pàl·lids raigs d'un sol morent. La jornada fineix i vet ací, al davant nostre, la munió d'estanys de Pedrafita i Campo-Plano, al peu d'un dels quals albirem el refugi.

A. FABRA I BOFILL

NOTA. — A la gentilesa del bon amic Antoni Miralda i a la de M. Mothe del «Club Alpin Français», devem la publicació de les fotografies que il·lustren aquest modest fragment del nostre «Carnet de Muntanya», les quals foren obtingudes, en altres excursions, amb temps magnífic. A ells, doncs, el nostre agraïment més sincer.

En J. Soler i Palet i l'Arqueologia

PEL mes de desembre de l'any 1908, En Soler i Palet començà a dedicar-se a fomentar la col·lecció d'antiguitats, les primeres de les quals que adquirí foren de l'edat mitja.

Tenia l'aspiració de muntar un Museu que fos únic a Catalunya en bronzes, objectes aplicats a mobles Lluís V i VI i del primer imperi.

Això fou conseqüència d'uns articles que Mr. Pèrate, de París, publicà a l'*Art decoratif* en el mes de febrer de 1909 sobre la compra d'una col·lecció de bronzes que Mr. Pierpont Morgan va fer pel Museu Metropolità de New-York.

Aquesta adquisició fou una novetat pels francesos, els quals sentiren la fugida de dits bronzes quan totjust sapigueren l'existència llur.

Llavors En Soler i Palet adquirí pintures dels segles XIV, XV, XVI, XVII i XVIII, així com escultures del XIV i un bust del XII, un saler semi-visigod, plats blaus i dels anomenats hispano-àrabs dels segles XVI i XVII, joies i objectes d'orfebreria dels segles XVII i XVIII i principis del XIX, detalls de bronzes de totes les èpoques, varis crucifixs de bronze, nàcar, màrfil, òs i fusta amb signes, mobles del segle XVIII, rellotges, objectes de ceràmica, morters de bronze gòtics i altres més moderns, i aparells d'il·luminació dels segles XVII i XVIII.

A últims de l'any 1909 En Soler i Palet va rebre el diploma de corresponsal nacional de la Reial Diputació Arqueològica i Geogràfica del Príncep Alfons d'Almeria, el president de la qual era don Miquel Ruiz de Villanueva. També rebé l'oferiment d'«Acadèmic Protector Corresponent» de la Reial Acadèmia de Declamació, Música i Bones Lletres, de Màlaga, presidida per don Narcís Díaz de Escobar.

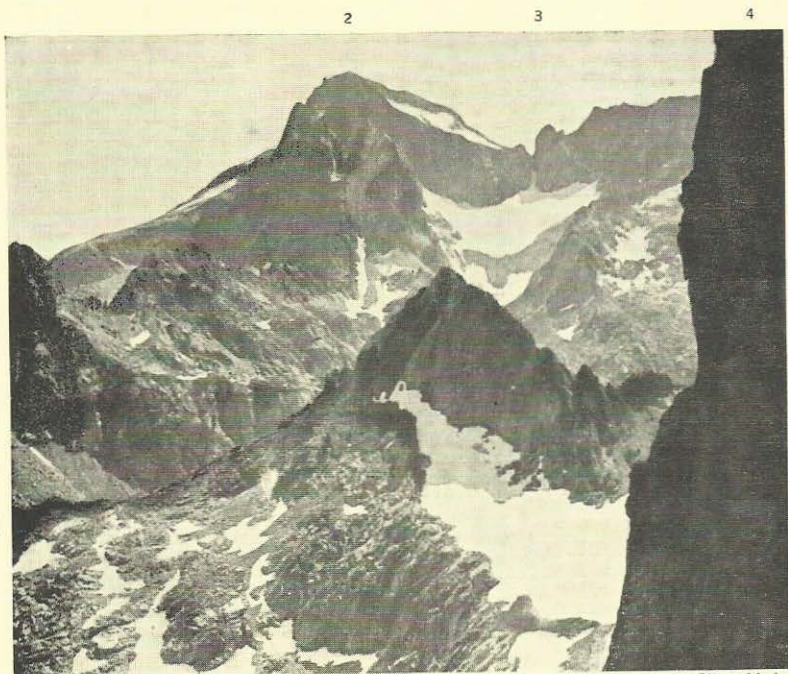
En el mes de gener de 1913, En Soler i Palet publicava uns articles a *La Veu de Catalunya* sobre «Els misteris i l'art gòtic» que foren remesos al gran historiador d'art Mr. Emile Mâle, catedràtic de La Sorbona, de París, per a contradir la teoria d'aquest, sobre la decisiva influència dels misteris i representacions teatrals religioses dels segles XIV i XV en la renovació de l'art gòtic.

D'aquests articles se n'ocuparen molts periòdics de la península, fins que la Reial Acadèmia sol·licità d'En Soler i Palet donar-ne una lectura, a la qual accedí gustosament el dia 8 de febrer següent, demostrant

Clixé, A. Miralda

Massiu d'Infern, des del contrafort lateral de la «Montagne fermée» (Balaïtous)

Clixé, Mothe

Regió d'Arremoulit des de la Bretxa d'Arriel. — (1. Coll d'Arremoulit. —
2. Balaitous (3.146 m.). — 3. Bretxa Latour i gelera Frondella. — 4. Pic d'Arriel).

amb nous arguments i textos literaris i artístics, que la influència de dita renovació era deguda a les obres místico-populars de les ordres mendicants i en les quals simultàniament varen abeurar-s'hi els autors dels autos sacramentals i els artistes gòtics, pintors, escultors, vidriers, etc.

D'entre les felicitacions que rebé, una era de Mr. Emile Mâle, per ell discutit, i una altra de N'Elies Tormo, catedràtic d'Història de l'Art, a Madrid, el qual l'exposà als seus alumnes.

A l'estiu de l'any 1912 En Soler i Palet va treure les notes de l'Arxiu Parroquial de Sant Julià d'Altaura.

El dia 9 de febrer de 1913 donà una conferència al nostre Centre Excursionista sobre el terreny de les esglésies de Sant Pere.

Durant els hiverns 1912-13 treballà molt als arxius de l'església de Santa Maria del Mar i de la Seu Episcopal de Barcelona per a recollir dades per la monografia de la mentada església.

La part de Terrassa de la «Geografia de Catalunya» publicada per En Carreras Candi és feta per En Soler i Palet.

Aquell any 1913 En Soler i Palet descobrí obres dels celebrats pintors Alfonso, Jaume Huguet i Lluís Borrassà a l'Arxiu Episcopal de Barcelona i sobre Bermejo a Santa Maria del Mar.

Escudrinà els arxius de l'antiga casa Palou de Viladrau i de la Recтория de Cerdans, treient-ne interessants dades històriques.

D'aquest darrer lloc adquirí per compra un volum manuscrit del segle XVII contenint poesies italianes, i a Viladrau li fou regalat un segell de cera pendent, del bisbe de Vic, del segle XIV i un pergami del segle XI, o sigui de l'any 13 de Robert I rei de França, any 1013 de J. C.

En el primer Congrés d'Art Cristià celebrat a Barcelona del 26 al 30 d'octubre de 1913, En Soler i Palet llegí un treball titolat: «Amb motiu d'uns datos referents als grans pintors mestres Alfonso i Bermejo.»

Amb aquest treball, constatà (davant el descobriment del pintor quatrecentista Jaume Huguet, pel P. Lòpez Zamora, com autor aquell, de la taula dels Curtidors de Barcelona atribuït a Pau Vergés) que realment en 1486, data dels rebuts presentats per Huguet, que aquest vivia encara, per haver intentat pintar aquell any, les noves orgues de Santa Maria del Mar, com també Bermejo, segons les dades aportades per En Soler en dit treball, i perquè la lletra, redacció, paper i tamany de 5 o 6 rebuts fotografiats per En López, eren iguals als que publicà En Soler en un article amb el que en 15 d'octubre de 1905 donà a conèixer a

«L'Il·lustració Catalana», documentat de la rectoria de Sant Pere de Terrassa, amb els gravats del retaule de l'Huguet.

En J. Soler i Palet, en el primer Congrés d'Art Cristià celebrat a Barcelona l'any 1914, presentà una proposició per a què es demanés a la Superioritat, que donessin facilitats als investigadors per a regirar els Arxius Notarials, quina proposició fou inclosa en esperit dintre de les conclusions acceptades. I per virtut d'haver-se acordat que encara que el segon Congrés es celebraria l'any 1915 a Vic, persistiria perenne com Comitè permanent el que actuà al primer Concurs celebrat a Barcelona, i per això En Soler quedà per formar part també de la Junta Permanent dels Congressos Catalans.

Del treball presentat per En Soler en aquell últim Congrés d'Art Cristià se n'ocupà amb gran elogi la revista *La Revue de l'art Reutien*, de Bruseles-Paris, en el número corresponent al mes de febrer de 1914.

Durant l'hivern de 1914 va fer importants investigacions sobre artistes catalans i impressors de Catalunya, llibres i terminologia del segle XV a l'Arxiu de Notaris de Barcelona, amb molt bons resultats.

En els anys 1910 - 1914 augmentà la seva col·lecció d'antiguitats, adquirint notables pintures i escultures, retaules dels segles XV i XVI, etc.

La Biblioteca anà augmentant també considerablement amb llibres antics i moderns, nacionals i estrangers, d'història i arqueologia.

En 1915 adquirí una magnífica verge esculpida del segle XIII i una col·lecció de tabaqueres.

Aquell any la revista *Mercurio* publicà un fullet escrit per En Soler i Palet que tenia per títol «Tarrasa artística i arqueològica», posant de relleu les coses més interessants de la nostra ciutat.

Les Junes de Museus de Barcelona i de Terrassa — aquesta presidida per En Soler — es reuniren per a gestionar de nou, referent a les excavacions i conservació de les esglésies de Sant Pere.

En 30 de gener de 1916, a l'Acadèmia de Bones Lletres, En Soler hi llegí un treball seu titolat «L'art a la casa al segle XV», en el qual demostrà, amb infinitat de dades inèdites de l'Arxiu Notarial de Barcelona, el bon gust i l'art dels objectes suntuaris de les cases dels burgesos catalans en aquella època. Aquests detalls que a la vegada eren molt curiosos, foren ben rebuts pels acadèmics; la premsa se n'ocupà extensament i el treball fou publicat al Butlletí de dita Acadèmia corresponent al número 16 del primer trimestre d'aquell mateix any.

(Seguirà)

R. DE LA GALERA

NEUS I PRIMAVERA

FESTES de Pasqua Florida. Uns quants companys fem camí vers les valls i cims del Bergadà.

L'esclat de la Primavera es fa sentir arreu: el rierol cançoner i enjogassat, amb un dolç murmurí; el riu brunzent i baladrer, amb l'estrèpit eixordador de l'aigua que s'estaveïlla contra els marlets que com vaixells encallats surten en el mig del seu fons fantàstic.

Per les vores dels camins, l'herba ja traspua per sobre de la terra i les branques dels arbres es pinten de colors llampants.

Les fulles es reverdeixen i vernissen, tot rumbejant-se amb l'aire fresc primaveral.

A l'hora de la posta, tot pren un to d'or vell; el sol reflecteix a l'altra banda de la vall, les crestes perfilades i abruptes que albirem a contra-llum.

Alguns escamots d'ocells passen lleugers per l'espai, enfonsant-se dins la fosca boscúria, cercant un lloc entre l'espès brancatge del bosc, per a passar-hi la nit, que s'acosta.

Més enlaire, — sembla talment a tocar els nuvolets que es passegen a caprici del vent — hi jeuen les neus hivernenques que, sota el càlid bes del sol, van despertant-se del son letàrgic que l'hivern els dona. Van despullant-se els lloms de les alteroses muntanyes del seu pompós vestit blanc, per habillar-se de verdes pastures a posta pels remats que en apropar-se el bon temps hi pugen calmosament a rabejar-s'hi.

Som a Coll de Bauma; davant nostre s'aixeca amb tot el seu musculat cos atlètic, el Pedraforca imponent. Tot el massís és blanc; sembla que li hagin posat un capell festiu.

A sos peus hi llueix vellutat tapiç, digne de l'arrogant gegant que presideix tan bellíssim paisatge.

El descomunal bosc del Gresolet, pren en aquest capvespre melangiós una serenor reconfortant, en mig de la fosca que tot ho embolcalla, vigilada pel gai mirar dels estels.

* * *

Petjem, embadalits, la llarga i estimbada Serra del Cadí. El paisatge és nou i variat al del jorn anterior.

Si en les fondalades les valls tot són colors i esclats frisosos, ací tot

és blanc o gris; neus i roca, silenci i rumors alternats, que el vent porta capriciosament. Regalims d'aigua que filen de les neus i marxen lliscant silenciosos. Blocs de neu que es desprenen i marxen rodolant, ajuntant-se amb altres neus que van engruixint-los, però com que llur camí és la pendent, van estimbant-se fins que l'abim els engoleix, estavellant-se contra els llits de pedruscalla del fons.

Coll de Tanca la Porta; la boira inquieta i corredissa omple de tons variats, nostre alegre panorama. La veiem passar lleugera per un collet i, després, s'enfonsa fins baix l'abim per tornar a pujar després, cargolant-se i arrapant-se en els caires cantelluts que surten de les parets estimbades. Per últim, s'enfila fins la punta més alta de la muntanya, com si volgués coronar-la, i evolucionant acrobàticament, s'ha fet senyora de neus i roques i tot un seguit de belles vistes que del Cullell fins a Tanca la Porta divisàvem.

El soroll de l'aigua que ix bronzenta del naixement del riu Bastareny estenent-se per l'ample llit del riu com si volgués descansar de l'opressió que les entranyes de la terra li feien tal vegada sentir, ens anà acompanyant via enllà, com un bon amic que té por de perdre's.

En deixar entre la fosca un romanser va i ve del camí, els llumets vermellors del poble de Bagà, ens fiten tot fent-nos l'ullet.

Al poc ratet, els claus de les nostres sabates grinyolen per les lloses dels encaixonats carrers del poble, transitats escassament, i perfumats de viandes que ens imaginem saboroses.

A. ALMIRALL

El Curset d'Història Nacional de Catalunya

EN finalitzar el Cicle de Conferències que amb tant d'èxit va desgranar-se en nostre casal, el Consell Directiu va creure oportú fer les gestions necessàries per donar un Curset d'Història Nacional de Catalunya.

Als pocs dies, el projecte ja estava en vies de realitat, i amb gran satisfacció pogué anunciar-se que l'encarregat de donar-lo, era l'eximi historiador i profund escriptor N'Antoni Rovira i Virgili. Aquest home eminent, va oferir el seu valuós concurs d'una manera tan desinteressada i plena d'optimisme, que encoratjà als organitzadors totjust entrevistats amb ell.

En obrir-se la matrícula (3 pessetes pels socis i 4 pels no socis) es confirmaren els auguris optimistes.

Cent cinquanta inscrits, vertaderament, eren un nombre respectable.

L'alta personalitat del senyor A. Rovira i Virgili i la importància del tema, captivà al nostre poble selecte, que el divendres dia 11 de Març — data senyalada per a donar la primera lliçó — omplia l'àmpla sala d'actes del nostre casal.

En representació de l'Excm. Ajuntament, el qual hi fou invitat oficialment, hi assistí el regidor senyor Girona.

El nostre volgut i actiu president senyor Altisen, féu una discreta i enaltida presentació del senyor Rovira, qui tot seguit prengué la paraula, en mig d'una gran espectació i silenci.

La 1.ª lliçó versava sobre la «Formació Etnica» (fins al segle VIII). Les primeres paraules del senyor Rovira, foren de cordial salutació, i digué que no era treball sinó plaer, poder parlar de coses tan nostres, davant d'amics units per una comuna catalanitat.

No ressenyarem ací, per haver-ho ja fet amb extensió la premsa, les lliçons donades que són quatre. Ens limitarem, doncs, a publicar els conceptes enfocats.

La primera, la de «Formació Etnica», tractà dels pobladors pre-romans. — La romanització de Catalunya. — La monarquia visigòtica. — La invasió sarraïna.

La segona lliçó va avançar-se un dia de la data senyalada, per escaure's aquesta en vigília de Sant Josep.

El dijous dia 19 de Març, el senyor Rovira descapdellà la segona lliçó davant de quasi tots els inscrits, que omplien totalment la sala, descrivint la «Formació Nacional» (segles IX al XIII): Els inicis de la Reconquesta. — Els comtats catalans. — La supremàcia del comtat de Barcelona. — La unió a Aragó. — La conquesta de Mallorca i València. — L'orientació ultra-pirenenca i l'orientació peninsular.

Seguint l'ordre establert, la tercera lliçó va donar-se el divendres dia 25 de Març, sobre: «Expansió» (segle XIV): L'expansió a les illes de la mar Mediterrània — Els Almogàvers a Orient. — El Papat, França i Catalunya. — El comerç exterior català. — La llengua i la civilització catalanes.

I el dia 1 d'Abril, la quarta lliçó, que engloba la «Decadència» (segles XV al XVIII): La dinastia castellana. — La guerra dels remences. —

La unió a Castella. — La dinastia austríaca. — La dinastia borbònica. — La caiguda de Catalunya.

Manca solament donar la cinquena i última lliçó, que correspon al dia 8 d'Abril i que abarca la «Renaixença» (segles XIX al XX): Les guerres napoleòniques i la Constitució liberal d'Espanya. — El romanticisme literari. — La literatura catalana. — Els moviments econòmics i socials. — Els moviments polítics. — El regionalisme. — El nacionalisme. — Les primeres realitzacions de l'ideal català.

Tenim la certesa que l'èxit que va creixent a cada lliçó, tindrà un feliç remat en la del pròxim dia 8 d'Abril, última del Curset.

A tots els que han contribuït a la brillantor del mateix i a l'il·lustre senyor A. Rovira i Virgili, en nom del Consell Directiu d'aquest Centre Excursionista, els donem les gràcies més humils però sinceres.

Crònica

REUNIÓ GENERAL EXTRAORDINÀRIA. — Va celebrar-se el dia 4 de Març amb l'objecte de posar a la consideració dels socis, les modificacions fetes al nostre Reglament per la Comissió que l'Assemblea va nomenar i facultar per a fer-hi, acord que va pendre's en la última reunió general ordinària celebrada.

L'acte va veure's força concorregut i foren varis els consocis que prengueren part en la discussió dels diferents articles que finalment foren aprovats després d'algunes lleugeres esmenes.

Aquest Reglament, tenim el gust d'oferir-lo als nostres volguts consocis amb el present número.

EXCURSIONS FETES. — Durant els mesos de Gener, Febrer i part del Març, s'han realitzat unes quinze excursions, amb un total de 171 socis concurrents. Les més destacades han estat: 2 a Núria i Puigmal; 2 a la Molina i Ull de Ter.

SUBSCRIPCIÓ OBERTA. — Aquest Centre ha obert una subscripció a favor dels pares de l'infortunat excursionista En Fèlix Font Taqués, soci de l'Agrupació Cultural Atlàntida, de Barcelona, que el dia 27 de Març anant d'excursió pel Pireneu, tingué la desgràcia de relliscar a causa de l'estat del glaç en ésser prop del cim del Gra de Fajol, caient al buid des d'una alçària considerable, desgràcia que li ocasionà la mort.

Confiem que tothom aportarà el que pugui a tan justa i noble subscripció, i més tenint en compte que els seus pares són uns modestos obrers, que tenien posades les esperances en aquest seu fill, per als dies de llur senectut.

BIBLIOTECA. — Volumes ingressats últimament:

«Album Meravella», Volum I, cedit per l'advocat senyor F. Salas.

«Los corrimientos de la cordillera media catalana», dedicat al nostre Centre pel seu autor i benivolgut soci honorari Sr. Domènec Palet i Barba.

«Terrassa. Historial 1931», dedicat al Centre pel seu autor el nostre bon amic i col·laborador En Baltasar Ragón.

«Quo Vadis?».

«El secret de la salut, de l'èxit i de la felicitat» (còpia dactilografada), galantment cedits per la nostra treballadora consòcia Sreta. Carme Blanc.

«Boletín de la Academia de la Historia», tomo XCIX, quaderns I i II.

El Consell Directiu, dona les gràcies per tots aquests profitosos donatius.

Secció d'Atletisme Tasca darrerament realitzada per aquesta Secció:

Gener 24: Va resultar molt interessant i competitiu, el Campionat Social de Cross-Country, efectuat en el clàssic recorregut de «Les Fonts», quedant En Poy vencedor del mateix, amb el temps de 21 m. 27 s., quina marca millora l'anterior rècord establert per En Figueras l'any passat.

Gener 31: En representació de la Secció, els corredors Poy, Mestre i Murcia participaren al Campionat de Catalunya de Cross, celebrat a Barcelona, quedant classificat Mestre a 26.è lloc de la classificació general i a 8.è entre els Juniors, o sigui en llur categoria. Poy i Murcia varen retirar-se a mitja cursa, per trobar-se tots dos indisposats.

Març 20: Amb motiu de celebrar-se a Sabadell la IV Volta a Peu, organitzada per la J. E. Pensament, En Mestre es desplaça a dita ciutat per a participar a l'esmentada cursa, en la qual es classificà a 26.è lloc.

—La lleva d'aquest any ens ha allunyat dels consocis Samuel Fraga i Josep Oliveras, els quals estan complint el servei militar en terres de Mahó; d'En Virgili Guil, que fou destinat a Ceuta, així com també d'en Josep Figueras, Francesc Pallarés, Antoni Quintana i Aleix Prat,

aquests, però, en províncies catalanes. No cal dir que desitgem a tots ells una agradable estança i al mateix temps poder veure'ls ben aviat entre nosaltres, per a així poder comptar-los altra volta entre el nostre equip, ja que llur absència representa una sensible baixa en el mateix.

Abril 3: En uns entrenaments celebrats a «Les Fonts» i presenciats per nombrós públic, en Gonzalez va batre extra-oficialment el rècord social del salt amb perxa. D'una manera immillorable, saltà 3 m. 24 cm.

—Tenint en projecte aquesta Secció diversos actes a celebrar en pròximes dates, pregà a tots els seus atletes que concorrin els dies de costum al nostre local social, a l'objecte de posar-los al corrent dels que es confirmen.

FULLA D'EXCURSIONS

ABRIL DIA 10

Excursió a Sant Miquel del Fai
(viatge en autocar)

Inscripció, dia 5.

Vocal, J. Belil.

DIA 22

Sessió de cinema amateur
a càrrec d'un volgut consoci.

DIA 24

Excursió a la Canal del Trò, pel Pas dels Marinjos
Vocal: J. Tinteré.

MAIG DIA 8

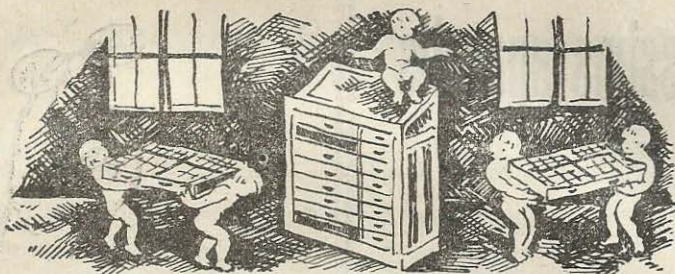
A la Mentora Alzina, per Les Planes i Tibidabo
Vocal: E. Rigol.

DIES DEL 14 AL 16

Al Pirineu
Organitzada per la S. d'E. de N. i A. M.

DIA 29

A Coll de Grúa, Canal Gran i les Arenes
Vocal: F. Prats.

ENCARREGUEU ELS VOSTRES
IMPRESOS DE QUALITAT A

JOAN MORRAL

IMPRESSOR

NORD, 22

TELEFON, 230

TERRASSA

Moderníssims aparells

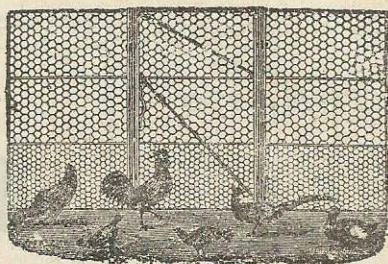
**Radio
Gramoles
i Discs**

Francesc Matarrodona

Sant Antoni, 11

Frederic SETÓ

Alambrats. Enreixats. Teixits per a
sommiers, cedassos i garbells per a
mines i usos industrials. - Cortineo
metàl·liques de cadena. Instal·lacions
completes de cercats, galliners, cuni-
llers i «pajares».

Carrer de Topete, 94

Vda. de G. Llargués

Bisuteria i Óptica

Font-vella, 18 - TERRASSA

**ASSEGURANCES
CAPELLA**

VIDA

INCENDIS

ACCIDENTS

MARÍTIMS

ROBATORIS

Etc. etc.

St. Leopold, 98

Telefon. 109

CONFITERIA

CASA CUNI

RUTLLA, 52

TERRASSA

TELÈF. 412

FRANCESC GIBERT

Especialitat en
CUINES ECONÓMIQUES

Fabricació pròpia

PARE FONT, 15

Purificadors aigua PERMO, DEFRIES S. A. E. (Maquinària Ferramenta)

F. PRAT BOSCH, Bomba PRAT, Humidificacions

A. PADRÓS, S. A., Arques Caudals

MÀQUINES D'ESCRIURE - S. K. F., Rodaments a boles, etc.

Presupostos

: gratis :

M. Fainé Castellà

TERRASSA

MÀQUINES DE COSIR

Cent cinquanta pessetes més barates que
les demés marques.

ALFA

Primer Premi Exposició

Garantida per 10 anys - Ventes al comptat i a plaços

Sant Llorenç, 80

TERRASSA

M. ABAD RIBERA

Pues i Lliços per a Teixits. - Extens assortit en Pues de lloguer. - Filferros de totes classes. - Enreixats metàl·lics. - Laminació en fred de cercols per a embalatges i altres indústries.

Topete, 1

Telèfon, 174

Articles per a fàbriques i magatzems - Cordes, cordills, arpilleres i fils en cànem, cotò i pita

Papers en roïllos i resmes de totes classes, de la casa
HIJOS DE E. BACHS, S. L.

Joan Cornet

Venda al major i al detall

TERRASSA

Sant Antoni, 2 - Telèfon, 1061

Soci!!

Tens companys?

Tens amics?

Proposa'ls per a associar-los a la nostra Entitat

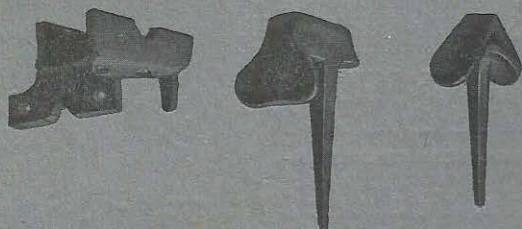
Excursions col·lectives
Exposicions
Conferències, etc.

Construcció de CLAUS

de totes classes i
ARTICLES de FERRETERIA

RAMON MORRAL

Especialitat amb tota classe de
Tatxes per calçats d'excursió.

CREU, 77 - Telèf. 1623 - TERRASSA